

Nr 109.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 maj 1911 kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af två uppskjutna punkter i Riksdagens år 1910 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1909.
(S. A.)

I §§ 2 och 4 i utskottets utlåtande nr 29 har utskottet anmält, att utskottet framdeles under riksdagen skulle afgifva utlåtande öfver de af revisorerna i ofvannämnda berättelse gjorda, i dessa §§ omförmälda framställningar; och får utskottet i dessa frågor nu afgifva följande yttrande:

1:o.

(Rev. ber. pag. 80; utl. pag. 667—669).

Beträffande arméförvaltningens räkenskaper hafva revisorerna i § 1 under fjärde hufvudtiteln gjort följande framställning:

»Revisorerna hafva velat fästa Riksdagens uppmärksamhet på, att, enligt hvad af förestående specifikation af sammandraget af arméförvaltningens räkenskaper framgår, reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel, hvilket anslag uppförts för år 1908 med 900,000 kronor och för år 1909 med 920,000 kronor, visat en öfverbetalning från år 1908 å 88,742 kronor 94 öre och år 1909 ytterligare öfverskridits, så att å anslaget till år 1910 utförts en öfverbetalning å 156,209 kronor 71 öre.»

Anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel.

I häröfver den 18 jannari 1911 afgifvet utlåtande har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet anført följande:

»Revisorerne hafva velat fästa uppmärksamhet därå, att reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel visat en öfverbetalning från år 1908 å 88,742 kronor 94 öre och år 1909 ytterligare öfverskridits, så att å anslaget till år 1910 utförts en öfverbetalning å 156,209 kronor 71 öre.

Anslagets otillräcklighet särskildt i den del, som omfattas af landförsvarets under fortifikationsdepartementets vård och uppsikt ställda fastigheter, är, såsom fortifikationsdepartementet i underdånig skrifvelse den 16 mars 1910 framhållit, en följd af flera samverkande orsaker och har af departementet vid upprepade tillfällen anmärkts. Redan år 1897, då en mindre ökning af anslaget begärdes, framhöll departementet, att anslaget äfven med denna ökning kunde antagas blifva otillräckligt. Att den år 1900 begärda ökningen begränsades till 80,000 kronor, berodde på den af departementet då hysta åsikten, att de uppdrifna arbets- och materialprisen skulle komma att sjunka. Då ett motsatt förhållande ägde rum, nödgades departementet följande år hemställa om höjning, som å omförmälda anslagsdel beräknades till omkring 140,000 kronor, men af Kungl. Maj:t, ehuru med erkännande af behöfligheten, nedsattes till 99,900 kronor, hvarför departementet sedermera måste ånyo begära en ökning med 67,000 kronor, som bifölls. I sin underdåniga skrifvelse angående anslag för år 1905 måste fortifikationsdepartementet anmäla; att ytterligare ökning af anslaget med ej mindre än 200,000 kronor vore behöflig, men med hänsyn till de stora anslagskraften i öfrigt, som den nya härordningens genomförande föranledde, begärdes endast 100,000 kronor, som ock beviljades. Af enahanda skäl föreslog fortifikationsdepartementet och beviljades för följande år en ökning af endast 40,000 kronor, ehuru enligt den af chefen för generalstaben angifna beräkningsgrunden för anslaget, en ökning af 100,000 kronor varit erforderlig. I underdånig skrifvelse 1907 anmälde fortifikationsdepartementet, att en ökning af tit. I vore synnerligen önskvärd, men att framställning därom ej ansåges då böra göras, enär begäran om höjning af tit. II ej kunde uppskjutas. Den 12 november 1908 framhöll fortifikationsdepartementet ytterligare behofvet af ökning, som enligt förberörda af generalstabschefen angifna beräkningsgrund borde utgöra 130,000 kronor, men Eders Kungl. Maj:t ansåg på anförda skäl ej större ökning än 69,000 kronor för tit. I kunna af 1909 års Riksdag begäras. Detta belopp beviljades. Äfven under sistnämnda år visade sig en ökning behöflig, och fortifika-

tionsdepartementet gjorde underdånig framställning om sådan till belopp af 171,000 kronor, men Eders Kungl. Maj:t begärde och 1910 års Riksdag beviljade allenast 91,000 kronor.

Att en betydande ökning varit synnerligen behöflig framgår äfven däraf, att de anslagskraf dels för större reparationer och dels för nybyggnads- och förändringsarbeten, som under en lång följd af år ingått från truppförbanden, måst högst afsevärdt nedprutas af fortifikationsdepartementet. Sådan nedprutning gjordes under år 1907 med tillhoppa 33,700 kronor för större reparationer och 174,800 kronor för nybyggnads- och förändringsarbeten, under år 1908 med 131,000 kronor och 300,000 kronor och under 1909 med respektive 171,300 kronor och 417,400 kronor. Dessutom hafva framställningar om beviljandet af särskilda medel, som under nämnda tre år uppgått tillsammans till 613,600 kronor, af fortifikationsdepartementet afslagits.

Af det anförda torde uppenbart framgå, att fortifikationsdepartementet måst iakttaga den största sparsamhet och ej användt medel för andra arbeten än sådana, som ansetts vara af behovet synnerligen påkallade; och fortifikationsdepartementet har tillika redan år 1903 erinrat samtliga truppförband om nödvändigheten däraf, att i reparationsförslagen ej upptoges andra än oundgängligen nödvändiga arbeten. Denna sparsamhetsprincip har ock gifvetvis medfört, att underhållsbehovet är efter år stegrats.

Ehuru hvad nu anförts torde vara tillfyllest för att visa anslagets otillräcklighet och följaktligen äfven anledningen till den anmärkta öfverbetalningen, må såsom bidragande orsak härtill äfven anföras det förhållande att, ehuru anslaget hufvudsakligen är afsedt för underhåll, afsevärda medel därifrån måst anvisas jämväl för nybyggnader. Såsom fortifikationsdepartementet i sin ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 16 mars 1910 anført, uppgår sammanlagda beloppet af de medel, som Eders Kungl. Maj:t under åren 1907—1909 från ifrågavarande anslag anvisat för nybyggnadsändamål till sammanlagdt 193,900 kronor.

På framställning af fortifikationsdepartementet har emellertid Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 8 april 1910 föreskrifvit, att den af departementet anmälda brist i anslaget skulle af arméförvaltningens civila departement förskjutas af omhänderhafvande medel för att sedermera till ersättande anmälas i sammanhang med framställningen rörande landtförsvarets medelsbehof för år 1912. Sedan anslaget i följd häraf numera kommit i normal ställning, skall det blifva fortifikationsdepartementet ytterligare angeläget att i möjligaste mån tillse, det någon öfverbetalning å anslaget ej hädanefter kommer att ske.»

Uti punkt 51 i utlåtande nr 4 angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel har statsutskottet med anledning af Kungl. Maj:ts i nämnda hufvudtitel gjorda framställning om anvisande af å extra stat för år 1912 af ett belopp å 241,712 kronor för täckande af ifrågavarande brist, anfört följande:

»Enligt hvad i statsrådsprotokollet under punkt 20 meddelas, kan anledningen till bristen i berörda anslag förklaras, bland annat, däraf, att fortifikationsdepartementet under en följd af år hos Kungl. Maj:t påvisat anslaget otillräcklighet samt gång efter annan begärt dess höjande men att Kungl. Maj:t, som alltid funnit dessa upprepade framställningar fullt berättigade, dock med hänsyn till andra betydande anslagsäskanden, som icke kunnat undanskjutas, ofta måst högst betydligt minska den af fortifikationsdepartementet begärda ökningen. De anslagskraf dels för större reparationer och dels för nybyggnads- och förändringsarbeten, som under en lång följd af år ingått från truppförbanden, hade alltid måst högst afsevärdt nedprutas af departementet; och detta hade naturligtvis varit till stort men för ett rationellt underhåll af arméns byggnader med mera samt vållat, att underhållsbehovet år efter år måst stegras. Då ökningen af anslaget ej på långt när hållit jämna steg härmed, hade tillståndet alltjämt förvärrats. Härtill komme, att flera framställningar om beviljande af medel varit af sådan art — till exempel för reparation af ångpannor, tak, med mera dylikt — att de ej kunna afslås, hvilket i sin mån bidragit till bristens ökande.

Att ifrågavarande brist täckes finner utskottet vara af oafvisligt behof påkalladt; men uppförande af ett extra anslag å riksstaten för detta ändamål anser utskottet icke erforderligt. Då å vissa anslag uppkommit öfverskott, finner utskottet lämpligast, att detta användes till täckande af brist å annat anslag inom hufvudtiteln; och då de allmänna besparingarna å hufvudtiteln äro så stora, att de utan olägenhet torde kunna lämna tillgång till angifna belopp utgående, finner utskottet sig böra förorda, att de anlitas för ifrågavarande ändamål.»

På grund af hvad utskottet anfört, hemställde utskottet, att Riksdagen måtte medgifva att för täckande af brist i ordinarie byggnadsanslaget finge från 4:e hufvudtitelns besparingar utgå ett belopp af, i jämnadt tal, 241,712 kronor; och blef denna hemställan af Riksdagen bifallen.

Då sålunda den uppkomna bristen å ifrågavarande reservationsanslag blifvit täckt, synes revisorerernas omförmälda framställning icke för-

anleda annat yttrande från utskottets sida än att det är af synnerlig vikt, att reservationsanslagen liksom andra fasta anslag icke öfverskridas, samt att, om undantagsvis ett öfverskridande måst äga rum, underrättelse därom med uppgift å anledningen därtill samt förslag till bristens täckande bör ofördröjligen meddelas Riksdagen.

Äfven synes det vara angeläget, att åtgärder vidtagas, hvarigenom må kunna vinnas en ständig öfverblick öfver samtliga statsanslags ställning, och synes Riksdagen därom böra göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Utskottet får därför hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida föreskrifter må kunna utfärdas för vinnande af en ständig öfverblick öfver samtliga statsanslags ställning.

§ 2.

(Rev. ber. pag. 130; utl. pag. 677—678).

Beträffande marinförvaltningens räkenskaper hafva revisorererna anført följande:

»I berättelsen öfver granskning af 1908 års räkenskaper hafva Riksdagens revisorer omförmält, hurusom vid 1908 års utgång ansevärd belopp för sjöexpeditioner voro upptagna såsom utestående förskott och att alltså dylika kostnader icke kommit att ingå i det årets räkenskaper, till hvilket de rätteligen hörde. Enligt hvad Revisorerne nu med ledning af 1909 års räkenskaper och i öfrigt införskaffade upplysningar kunnat inhämta, hafva de vid 1908 års utgång utestående förskotten af nyssnämnda slag, hufvudsakligen genom skedd formell anordning af expeditionskostnaderna för samma år, blifvit till så stor del likviderade, att däraf vid 1909 års utgång endast återstod ett belopp af 294,502 kronor 34 öre, utgörande kostnader för Fylgias och Svensksunds expeditioner vintern 1908—1909 samt för Karlskrona rekrytafdelning och Stockholms 1:a rekrytafdelning under samma tid, dock med undantag af ett belopp af 100 kronor (bil. A). Då expeditionerna med nämnda fartyg och afdelningar afslutades våren 1909, hafva kostnaderna för dem icke kunnat

Ang. öfverbetalningar å fasta anslag under femte hufvudtiteln.

ingå i 1908 års räkenskap, men kunde det hafva ifrågasatts, att de skulle blifva i räkenskapen bokförda under loppet af år 1909. Såsom utestående förskott vid 1909 års utgång ingår emellertid beloppet i den här nedan för dessa fartyg och afdelningar angifna förskottsposten 930,000 kronor.

Beloppet af utestående förskott för sjöexpeditioner vid flottans båda stationer vid 1909 års utgång utgjorde 3,025,746 kronor 73 öre, däraf komma på Karlskrona station 2,541,766 kronor 64 öre och på Stockholms station 483,980 kronor 9 öre (bil. B). Det stora flertalet af sjöexpeditioner, hvilkas utgifter blifvit bestridda med nämnda förskott, hafva afslutats under år 1909, i hvilket års räkenskap kostnaderna alltså bort ingå. Efter afdrag för i förskottssumman ingående omkring 130,000 kronor för Karlskrona 1:a rekrytafdelning, omkring 65,000 kronor för Stockholms rekrytafdelning, omkring 30,000 kronor för Oscar II och 15,000 kronor för Svensksund, hvilka afdelningars och fartygs expeditioner afslutats först under innevarande år, tillhöra omkring 2,780,000 kronor 1909 års utgifter, hänförande sig till dels aflöningsanslaget, dels naturaunderhållsanslaget för flottans personal, dels flottans öfningsanslag, dels anslaget till beväringens vapenöfningar.

Härvid är särskildt att bemärka, att kostnaderna för sådana fartygs-expeditioner, som påbörjats under senare delen af år 1908 och afslutats våren 1909, icke ens intill 1909 års utgång blifvit formellt anordnade; utan ligga äfven dessa kostnader i förskottsbeloppet 2,780,000 kronor. Revisorerne hafva emellertid inhämtat, att kostnaderna för Fylgias och Svensksunds expeditioner 1908—1909 samt för Karlskrona rekrytafdelning och Stockholms 1:a rekrytafdelning samma tid, hvilka kostnader ingå i förskottsbeloppet med tillsammans omkring 930,000 kronor, blifvit under år 1910 bokförda, hvarvid respektive förskott blifvit slutlikviderade under följande dagar:

- för Fylgia den 29 september 1910,
- » Svensksund den 1 juli 1910,
- » Karlskrona rekrytafdelning den 30 september 1910,
- » Stockholms 1:a rekrytafdelning ... den 19 oktober 1910.

Enahanda förhållande, som var rådande beträffande 1908 års kostnader för sjöexpeditioner och som föranledde till det af Revisorerne nästlidet år gjord uttalandet, har alltså gjort sig gällande beträffande räkenskapen för sjöexpeditioner under år 1909 och det i ännu större utsträckning. Med afseende härå finna revisorerne sig föranlåtna att

ånyo framhålla önskvärheten af att redogörelserna för sjöexpeditioner skyndsamt erhålla nödig handläggning för deras intagande i det årets räkenskaper, till hvilket de rätteligen höra, en åtgärd som synes revisorerne kunna åtminstone i viss utsträckning åstadkommas, oberoende af nu pågående utredning angående förbättrad bokföring, dels genom att vederbörande chefer åläggas att på bestämda tider under sjöexpeditionerna och vid slutet af desamma insända kassaredovisningar i stället för, såsom nu sker, först 10 till 15 dagar efter expeditionernas slut och dels genom att fördelningen å de olika anslagstitlarna verkställas omedelbart efter det en kassaredovisning inkommit.

Såsom bokföringen nu är ordnad och redovisningen från vederbörande chefer fullgöres, har af räkenskaperna ej kunnat utredas, i hvilken proportion den utestående förskotterade summan, kronor 3,025,746: 37, vid en blifvande redovisning och fördelning kommer att belasta de olika anslagstitlarna, hvilkas ställning med afseende på öfverskott eller brist sålunda för närvarande svårligen kan beräknas.»

Revisorernas förenämnda framställning har jämte bilagor och afgifna förklaringar samt öfriga till ärendet hörande handlingar af statsutskottet öfverlämnats till konstitutionsutskottet för den åtgärd, hvartill detta utskott kunde finna förhållandena föranleda; och har konstitutionsutskottet i utlåtande nr 30 bringat till Riksdagens kännedom hvad i ärendet förekommit, hvilket utskottet här skolat

anteckna.

Stockholm den 23 maj 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
